

Aantekeningen bij de tekst van de power point presentatie.

1.

Actualiteiten Ondernemingsrecht
Mr. Dr. Karel Frielink
20 Maart 2025
8:15 – 10:30 uur
Personenvennootschappen

2.

Het personenvennootschapsrecht is weerbarstig, en oud, heel oud.¹ Zover gaan we vandaag niet terug. Van de personenvennootschap is doorgaans wel bekend dat het om een contractueel samenwerkingsverband gaat, dat er zoiets als zaakcrediteuren bestaat en iets als een afgescheiden vermogen, en dat er iets met een leeuw was. Dat laatste heeft betrekking op de verboden *societas leonina*, waarbij een vennoot volledig wordt uitgesloten van de winst.² De naam (leeuwenmaatschap) is ontleend aan een oude Griekse fabel: een koe, een geit, een schaap en een leeuw vormden een *societas* met als doel om gezamenlijk op jacht te gaan. De leeuw vond, niet zo verwonderlijk gezien zijn kwaliteiten op dit vlak, dat enkel hem de buit toekwam.

De fabel van Phaedrus (1^e helft van de 1^e eeuw na aanvang van onze jaartelling) luidt als volgt:³

"Een bondgenootschap met een machtige vriend is nooit betrouwbaar.

Mijn stelling wordt door deze fabel bewezen.

Een koe, een geitje en een schaap waren bestand tegen onrecht door bondgenootschap met de leeuw.

De leeuw sprak aldus, nadat deze vier de buit verdeeld was, toen ze in de bergpas het enorme lichaam van het hert gepakt hadden: "Ik neem het 1e deel, omdat ik leeuw heet, Het 2e deel zullen jullie mij toedelen, omdat ik sterk ben, dan, omdat ik meer waard ben, zal mij het 3e deel toekomen, en iemand zal iets ergs overkomen, als diegene het 4e deel aan zal raken.

Zo heeft de gemeenheid de hele buit in z'n eentje afgepakt."

¹ Zie over de Romeinsrechtelijk oorsprong bijvoorbeeld J.E. Spruit, *Cunabula iuris. Elementen van het Romeinse privaatrecht*, Deventer: Kluwer 2003, hoofdstuk XIII.

² Zie Asser/Van Olffen 7-VII 2022/70. Aldaar wordt betoogd dat beslissend is voor het al dan niet aanwezig zijn van een *societas leonina*, de strekking van de vennootschapsovereenkomst: deze moet zijn gericht op het behalen van vermogensrechtelijk voordeel ten behoeve van alle vennoten. Is de strekking dat een of meer van de vennoten in het geheel geen aandeel (kunnen) hebben in de winst, dan is, zo wordt gesteld, de overeenkomst van vennootschap als zodanig nietig. Noot KF: in de Caribische en Surinaamse regeling is in beginsel enkel het beding nietig dat de hier genoemde strekking heeft.

³ Zie <https://www.latijnengrieks.com/print.php?id=2838>.

Enkele Nederlandse klassiekers over het afgescheiden vermogen

- Boeschoten/Besier (HR 26 november 1897): een VOF heeft een afgescheiden vermogen
(CV met twee of meer beherend vennoten idem; wordt als VOF gezien)

Boeschoten was privéschuldeiser van een van de vennoten van de vennootschap onder firma Gebroeders Takken en Boegborn. Toen een der vennoten privé failliet ging, wilde hij verhaal halen bij het in de firma ondergebrachte vermogen, omdat hij ervan uitging dat een vof geen eigen rechtspersoon is. Het hof oordeelde dat een vof onder haar eigen naam in rechte optreedt en dat het vermogen dat de vennoten in de vof onderbrengen om handel te kunnen drijven, een van hun privévermogen afgescheiden vermogen is, waarop privéschuldeisers pas aanspraak kunnen maken na de zakelijke schuldeisers. De Hoge Raad liet het oordeel van het gerechtshof in stand. Een voorname overweging van de Hoge Raad was dat al in het Romeinse recht de mogelijkheid van een zelfstandig, van de vennoten afgescheiden vermogen voor een onderneming werd aangenomen en dat het Nederlandse recht deze praktijk al eeuwen volgde.⁴

- Erik Schaaper (HR 4 januari 1937) en Hardy (HR 3 februari 1956): geen afgescheiden vermogen bij een CV met één beherend vennoot

Hoge Raad: "dat toch uit geen enkele der op de commanditaire vennootschap betrekking hebbende bepalingen van het W.v.K. is op te maken, dat (...) de wetgever heeft gewild, dat bij het aangaan ener commanditaire vennootschap, als hier aanwezig, met werking tegen derden een vermogen, afgescheiden van het niet in de zaak gestoken vermogen van den beherenden vennoot, in het leven zou kunnen worden geroepen en het beschikkingsrecht van dien vennoot daarover zou kunnen worden beperkt, zulks in afwijking van de beginselen, welke onder meer aan de artt. 1177 en 1376 B.W. ten grondslag liggen. (...) dat ook deze wet [Handelsregisterswet] - in aansluiting aan het stelsel dienaangaande van het W.v.K. - slechts den beherenden vennoot als den eigenaar der zaak beschouwt, daar immers anders ook de namen der vennoten en commandite als medeëigenaren der zaak zouden moeten worden worden ingeschreven, hetgeen (...) juist niet gewild is."

- Erven De Rooy/De Rooy (HR 26 maart 1965): geldig is een verblijvensbeding op grond waarvan bij overlijden commanditaire vennoot, de activa van de CV verblijven aan de enig beherend vennoot
(dat veronderstelt dat activa deel uitmaken van een gemeenschap tussen de commanditaire en de beherend vennoot)

⁴ <https://www.hogeraad.nl/actueel/nieuwsoverzicht/2023/april/publicatie-oud-arrest-1897-boeschoten-besier/>

Mevrouw De Rooy-Janssen is 'stille vennoot' in een commanditaire vennootschap (Wollenstoffenfabriek De Rooy-Van Dijk) met haar zoon, De Rooy jr., die enig beherend vennoot was. In artikel 10 van de vennootschapsakte van 29 juni 1943 was bepaald dat bij overlijden van de stille vennoot de activa van de vennootschap aan de overblijvende (beherende) vennoot zouden verblijven, tegen vergoeding van de waarde van het aandeel van de overleden vennoot (vgl. Mohr/Meijers, § 4.5.3 en 6.2.5).⁵ Op 23 juli 1955 kwamen moeder en zoon in afwijking van artikel 10 overeen dat bij overlijden van moeder of een opzegging van de vennootschap harezijds, de gebouwen en machines zullen verblijven tegen vergoeding van - hun aandeel in - de boekwaarde (kostprijs minus afschrijvingen). Bij de afwikkeling van haar nalatenschap ontstaan 'gewichtige zwarigheden' omdat de dochters inbreng verlangen van de schenking die is gelegen in de overeenkomst van 23 juli 1955, bestaande uit het verschil tussen enerzijds het gemiddelde van de verkoopwaarde en bedrijfswaarde van de gebouwen en machines en anderzijds de boekwaarde daarvan.⁶

- Hovuma/Spreeuwenberg (HR 14 maart 2003): CV met één beherend vennoot heeft een afgescheiden vermogen

Kort de feiten:⁷ "Spreeuwenberg was beherend vennoot bij commanditaire vennootschap Spreeuwenberg Magazijninrichting. Deze commanditaire vennootschap verkocht al haar activa aan Hovuma. Roggeveen, een verkoper, had een belangrijke rol in de CV en hij weigerde na de overdracht bij Hovuma in dienst te treden. In verband hiermee werd de verkoopprijs van genoemde transactie van f 400 000 verminderd tot f 100 000. Aan die vermindering van de koopprijs werd in de overeenkomst in art 11 een door Hovuma verschuldigde boete ad f 300 000 verbonden voor het geval dat Roggeveen binnen twee jaren na 'heden' voor Hovuma of een daarmee verbonden vennootschap werkzaam zou zijn. De boete werd niet voor matiging vatbaar verklaard. Roggeveen trad in november 1994 in dienst bij de firma Intra-Profiel BV, een firma die na een fusie in 1995 onder dezelfde firma viel als Hovuma, Polypal Nederland BV. Spreeuwenberg stelde dat Roggeveen voor Hovuma dan wel voor een met haar verbonden onderneming heeft gewerkt en deswege de overeengekomen boete verschuldigd is. De rechtbank wees de vordering af op de grond dat Intra-Profiel niet als een met Hovuma verbonden firma is aan te merken nu Hovuma in het geheel geen profijt van de indiensttreding van Roggeveen bij Intra-Profiel heeft gehad en Hovuma in deze laatste onderneming ook geen zeggenschap had. Spreeuwenberg heeft zich hiertegen geageerd terwijl Hovuma bestrijdt dat Spreeuwenberg bevoegd is de boete te vorderen omdat de commanditaire vennootschap opgeheven is en Spreeuwenberg niet aannemelijk heeft gemaakt dat deze vordering aan haar is overgedragen."

De Hoge Raad (r.o. 4.3): "Onderdeel II bestrijdt met rechts- en motiveringsklachten het oordeel van het Hof dat de door Hovuma in het voorwaardelijk incidenteel appel aangevoerde grieven niet slagen (rov. 4.11). Deze grieven waren gericht tegen de verwerping

⁵ Zie over de geschiedenis van dit bedrijf vanaf 1887: https://wikimiddenbrabant.nl/Rooij_van_Dijk,_De.

⁶ Zie verder https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/74315/mmubn000001_494131179.pdf.

⁷ <https://www.worldsupporter.org/nl/summary/arresten-vennootschaps-en-rechtspersonenrecht-42142>.

door de Rechtbank van het hiervoor in 3.2 onder 1 weergegeven verweer van Hovuma dat de vordering, zo deze al bestaat, niet aan Spreeuwenberg toekomt, maar aan de commanditaire vennootschap. Bij de beoordeling van dit onderdeel moet, ten dele veronderstellenderwijs, ervan worden uitgegaan dat de commanditaire vennootschap op 31 december 1993 is opgeheven, en dat de overeenkomst waarin het boetebeding was vervat, op 11 mei 1994 is gesloten tussen Hovuma en de commanditaire vennootschap, vertegenwoordigd door Spreeuwenberg. In dit geding is de bevoegdheid van Spreeuwenberg deze overeenkomst voor de commanditaire vennootschap te sluiten, niet bestreden. Het Hof heeft zijn oordeel in rov. 4.11 als volgt gemotiveerd: 'Spreeuwenberg is ofwel bevoegd ter zake de vordering van de commanditaire vennootschap op te treden als beherend vennoot of zij is na ontbinding van die vennootschap de enig overgeblevene om de rechten en plichten voort te zetten en te vervullen'. Aldus overwegende heeft het Hof onvoldoende inzicht gegeven in zijn gedachtegang. Zou het Hof beoogd hebben hiermee tot uitdrukking te brengen dat Spreeuwenberg als beherend vennoot of als vereffenaar bevoegd is de vordering namens de (ontbonden) commanditaire vennootschap geldend te maken, dan is deze overweging niet ter zake dienende, nu zij geen antwoord inhoudt op de vraag op grond waarvan Spreeuwenberg uit eigen hoofde tot de vordering gerechtigd is. Zou het Hof met de weergegeven overweging tot uitdrukking hebben gebracht dat de vordering wèl aan Spreeuwenberg uit eigen hoofde toekomt, dan heeft het hetzij blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, hetzij zijn oordeel onvoldoende gemotiveerd. Het Hof is uitgegaan van een onjuiste rechtsopvatting indien het heeft geoordeeld dat een commanditaire vennootschap met één beherend vennoot geen afgescheiden vermogen kent en dat dit meebrengt dat vennootschapsvorderingen tot het vermogen van de beherend vennoot behoren en dat deze de vorderingen, ook na ontbinding van de commanditaire vennootschap, zonder meer kan instellen. In zoverre komt de Hoge Raad, mede op grond van de daarop uitgeoefende kritiek, terug van HR 3 februari 1956, NJ 1960, 120. De onder meer in dit arrest neergelegde opvatting wordt niet alleen in de literatuur algemeen bestreden (zie de conclusie van de Advocaat-Generaal onder 2.18), zij ligt ook niet ten grondslag aan de regeling met betrekking tot de commanditaire vennootschap in het onlangs ingediende wetsvoorstel tot vaststelling van titel 7.13 van het Burgerlijk Wetboek (Kamerstukken II 2002/2003, 28 746). Indien het Hof wel van de juiste rechtsopvatting is uitgegaan, heeft het zijn oordeel ontoereikend gemotiveerd, nu het zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet duidelijk is op grond waarvan de vordering aan Spreeuwenberg uit eigen hoofde toekomt. Uit hetgeen hiervoor is overwogen, volgt dat onderdeel II doel treft."

Uit dit arrest kan overigens niet worden afgeleid dat iedere commanditaire vennootschap met één beherend vennoot per definitie een afgescheiden vermogen heeft en dat er dus per definitie een goederengemeenschap tussen alle vennoten bestaat. De Hoge Raad heeft immers alleen geoordeeld dat de opvatting van het hof dat een commanditaire vennootschap met één beherend vennoot (per definitie) geen afgescheiden vermogen kent, en dus geen vennootschappelijke goederengemeenschap, onjuist is.

3.

Terminologie in wet en literatuur

- Vennootschapsvermogen
- Vennootschappelijk vermogen
- Kapitaal van de vennootschap
- Vermogen (art. 7:803 BW)⁸
 - Gebonden vermogen (vgl. art. 7:806 lid 1 BW)
 - Afscheiden vermogen (MvT bij art. 7:806 lid 2 BW)
 - Vennootschappelijke gemeenschap (art. 7:805 lid 2 BW)
- Goederen van de vennootschappelijke gemeenschap (art. 7:823 lid 3 BW)

4.

Twee omschrijvingen afgescheiden vermogen (Nederland)

"De term 'afgescheiden vermogen' is gereserveerd voor een geheel van goederen en schulden dat gebonden is aan een bepaald doel of een bepaalde bestemming en dat op die grond een eigen identiteit heeft binnen, en zich onderscheidt van, het (overige) vermogen van het betrokken rechtssubject." (Stokkermans, Diss., § 2.5.2)

"Van een afgescheiden vermogen is bij een vennootschap sprake, indien de vennootschappelijke goederengemeenschap zowel in als buiten faillissement van de vennootschap, zowel tijdens het bestaan van de vennootschap als na ontbinding, dient als verhaalsobject voor de zaakcrediteuren, de crediteuren van de vennootschap: van de gezamenlijke vennoten als zodanig." (Asser/Maeijer & Van Olffen 7-VII 2017/173)

5.

Voorwaarde voor het hebben van een afgescheiden vermogen

- Het vermogen moet goederenrechtelijk toebehoren aan de beherend vennoten

⁸ Verwezen wordt naar het BW van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Suriname.

(heersende leer in de literatuur)

Vgl. verder Gerechtshof 's-Hertogenbosch 9 juni 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:1836, *JOR* 2022/229 m.nt. Tervoort (*Vastgoed CV*). Tervoort schrijft: "In wezen gaat het in deze procedure om de vraag of de gepretendeerde vordering tot de vennootschappelijke goederengemeenschap behoort. Deze gemeenschap omvat alle goederen die toebehoren aan de gezamenlijke vennoten als zodanig. Doorgaans wordt aangenomen dat daartoe niet alleen zaken kunnen behoren, maar ook vermogensrechten, zoals het ingebrachte genot van een goed. Zie Asser/Van Olffen 7-VII 2022/163. Deze gemeenschap heeft een gebonden karakter: een vennoot kan niet beschikken over zijn aandeel in de gemeenschap, hij kan niet beschikken over zijn aandeel in de afzonderlijke goederen die deel uitmaken van de gemeenschap en hij kan tijdens het bestaan van de vennootschap geen verdeling van de gemeenschap vorderen. Dit alles heeft tot doel te waarborgen dat deze goederen blijvend beschikbaar zijn voor de werkzaamheden van de vennootschap."

➤ Aan alle vennoten of zijn meerder gemeenschappen
naast elkaar denkbaar?

➤ Waarom eigenlijk?

(Verschil tussen doelgebondenheid en verhaal)

Laten we eerst eens kijken naar een recente uitspraak gewezen onder het Nederlandse recht, en daarna maken we het bruggetje naar Titel 7.13 BW van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Suriname.

6.

Rechtbank Rotterdam 24 juli 2024
ECLI:NL:RBROT:2024:7480
(JOR 2025/4 m.nt. Van Veen)

Casus

- CV met 1 beherend vennoot en 1 commandiet
- Schuldeiser vordert van beherend vennoot betaling van een niet-CV schuld
 - Schuldeiser zoekt verhaal op onroerende zaken
 - Onroerende zaken geleverd aan beherend vennoot in die hoedanigheid
 - Geen (door)levering onverdeeld aandeel in de onroerende zaken aan de commandiet

- Stelling eiser: eigendom onroerende zaken berust uitsluitend bij beherend vennoot
- Stelling beherende vennoot: onroerende zaken zijn van privévermogen afgescheiden

De zaak draait om een door Rabobank verschaftte lening aan in een groep verbonden vennootschappen die handelen onder de naam Direct Pay. De groep houdt zich bezig met zich bezig houdt met incasso en factoring, debiteurenbeheer, creditmanagement en vorderingenbeheer (zie Rb Rotterdam 22 april 2022, ECLI:NL:RBROT:2022:3744). De groep raakt in verzuim jegens de bank, en er wordt geprocedeerd over de vraag of sprake is van bestuurdersaansprakelijkheid (ontvangen gelden zijn bewust niet op rekeningen bij de Rabobank terechtgekomen), en over de goederen waarop Rabobank zich wel en niet zou mogen verhalen. Voor ons van belang is dat gaat dat om enkele onroerende zaken die aan de enig beherend vennoot van een tot de groep behorende CV met één beherend vennoot zijn geleverd, maar niet zijn doorgeleverd aan de commandieten.

7.

Rechtbank Rotterdam 24 juli 2024
ECLI:NL:RBROT:2024:7480

Overwegingen (r.o. 5.59 e.v.)

- Heersende opvatting: het afgescheiden vermogen vormt een goederenrechtelijke gemeenschap tussen vennoten
- Heersende opvatting: goed is pas onderdeel vennootschappelijke goederengemeenschap als dat met inachtneming van de leveringsformaliteiten (ook) aan de commanditaire vennoten wordt overgedragen
- Dat laatste kan direct of bij latere doorlevering van een onverdeeld aandeel in dat goed
- Heersende leer: bij onroerend goed is een notariële akte vereist met vermelding namen commandieten
- Minderheidsopvatting: beherend vennoot kan commandieten goederenrechtelijk vertegenwoordigen bij het verrichten van rechtshandelingen voor de vennootschappelijke goederengemeenschap

8.

Rechtbank Rotterdam 24 juli 2024
ECLI:NL:RBROT:2024:7480

Samenvattende overweging (r.o. 5.62)

“Kort en goed laat de heersende leer van de literatuur
zich dus als volgt samenvatten:

- (i) alleen goederen die eigendom zijn van de gezamenlijke vennoten van een CV, zijn onderdeel van het afgescheiden vermogen en
- (ii) onroerend goed dat wordt verkregen door de beherend vennoot, wordt niet mede verkregen door de commanditaire vennoten als hun namen niet zijn vermeld in de akte waarmee de CV het onroerend goed heeft verkregen of zij bij nadere notariële akte mede-eigenaar zijn geworden (doorlevering).”

Vgl. verder Gerechtshof 's-Hertogenbosch 9 juni 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:1836, *JOR* 2022/229 m.nt. Tervoort (*Vastgoed CV*). Tervoort schrijft: “Vermogensbestanddelen waartoe de cv en daarmee de commanditaire vennoten economisch deelgerechtigd zijn, maken immers niet zonder meer deel uit van de vennootschappelijke goederengemeenschap. De reden hiervoor is dat commanditaire vennoten geen partij zijn bij door (de beherend vennoot namens) de cv verrichte rechtshandelingen. Zij kunnen naar algemeen wordt aangenomen wel in verbintenisrechtelijke zin, maar niet in goederenrechtelijke zin door de beherend vennoot worden vertegenwoordigd. Dat roept de vraag op hoe een commanditaire vennoot dan wel deelgenoot wordt in de vennootschappelijke goederengemeenschap. Dat is naar de heersende opvatting slechts het geval wanneer een goed met inachtneming van de leveringsformaliteiten van Boek 3 BW (mede) aan de commanditaire vennoten wordt overgedragen. Beslissend is dus de goederenrechtelijke verkrijging van het desbetreffende goed. Voor roerende zaken, niet-registergoederen die zich in de macht van de vervreemder bevinden, en voor toonderpapieren in de macht van de vervreemder, in welke beide gevallen de levering geschiedt door bezitsverschaffing, is deze verkrijging goederenrechtelijk het minst gecompliceerd. Op grond van art. 3:110 BW houdt de beherend vennoot, gelet op de tussen hem en de commanditaire vennoten bestaande rechtsverhouding, een dergelijk goed dat hij ter uitvoering van die rechtsverhouding onder zich krijgt, noodzakelijkerwijze voor de cv, en daarmee mede voor de commanditaire vennoten. Die worden op grond hiervan rechtstreeks eigenaar van dan wel rechthebbende op dat goed (ervan uitgaande dat ook aan de overige overdrachtsvereisten is voldaan). Het goed valt daarmee onmiddellijk in de vennootschappelijke goederengemeenschap. Deze rechtstreekse verkrijging geldt niet, ook niet bij wege van analogie, met betrekking tot andere goederen, waarbij de levering niet geschiedt door middel van bezitsverschaffing. Met betrekking tot rechten op naam is dit beslist in HR 23 september 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1454, NJ 1996/461, «*JOR*» 2021/263, m.nt. Faber (*Kas-Associatie/Drying Corporation*) en met

betrekking tot registergoederen in HR 2 april 1976, ECLI:NL:HR:1976:AB6874, NJ 1976/450 (Modehuis Nolly I). Zie voor dit alles Asser/Bartels & Van Mierlo 3-IV 2021/161-162. Willen de commanditaire vennoten goederenrechtelijk medegerechtigd worden tot deze goederen, dan zijn er twee mogelijkheden. De eerste is dat zij meewerken aan de levering, waarbij de vraag opkomt of dit geen overtreding oplevert van het voor een commanditaire vennoot geldende bestuursverbod als bedoeld in art. 20 lid 2 WvK. De tweede mogelijkheid is dat een door de beherend vennoot voor rekening van de cv verworven goed door hem aan de commanditaire vennoten wordt doorgeleverd, met inachtneming van de voor de overdracht van het desbetreffende goed in Boek 3 BW voorgeschreven leveringsvereisten. Zie Asser/Van Olffen 7-VII 2022/393.”

9.

Rechtbank Rotterdam 24 juli 2024
ECLI:NL:RBROT:2024:7480

Bronnen waar de geanonimiseerde uitspraak naar verwijst

- 5 [naam 8]/[naam 9] 7-VII 2022/402 e.v.
- 6 [naam 8]/[naam 9] 7-VII 2022/393
- 7 [naam 7], Het Nederlandse personenvennootschapsrecht, 2021, p. 133
- 8 [naam 8]/[naam 10] & [naam 9] 7-VII 2017/393, [naam 11] | [naam 12] 2013 (Deel II), § 99.2 stellen zonder redengeving dat dit niet in strijd is met het bestuursverbod, [naam 7], Het Nederlandse personenvennootschapsrecht 2021, p. 133 stelt de vraag of dit wel klopt.

Anonimisering wordt tot in het absurde doorgevoerd. Het gaat om: Asser/Van Olffen; Assink/Slagter; en Tervoort.

10.

Rechtbank Rotterdam 24 juli 2024
ECLI:NL:RBROT:2024:7480

Eigen opvatting rechtbank (r.o. 5.63 e.v.)

- Consequentie heersende leer: als de commandiet geen juridisch mede-eigenaar is kunnen privé-schuldeisers van de beherend vennoot zich verhalen op goederen die de beherend vennoot ten behoeve van de CV (en in die hoedanigheid) in eigendom houdt

- Het wel of niet juridisch mede-eigenaar zijn is een onwenselijk verschil
- In de praktijk vindt vermelding van de namen van de commandieten veelal niet plaats vanwege de angst voor overtreding van het bestuursverbod
- Kortom: de eis dat alleen gemeenschappelijk eigendom afgescheiden vermogen kan zijn moet niet worden gesteld
- Conclusie: het afgescheiden vermogen bestaat uit goederen die gemeenschappelijk eigendom zijn in juridische zin en uit goederen waarvan de beherend vennoot in die hoedanigheid en dus ten behoeve van de CV juridisch eigenaar is

11.

Bruggetje

Deze foto is door mij genomen vanaf de uitkijkpost in het Curaçao Rif Mangrove Park. Anders dan vakantieclames ons doen geloven, laat deze foto zien dat ook in Curaçao de zon niet altijd schijnt overdag. Dat heeft iedereen overigens ook gisteren zelf kunnen ervaren: na afloop van de cursus was de zon ‘verdwenen’.

12.

Titel 7.13 Burgerlijk Wetboek

Aruba: 1 september 2021

Curaçao: 1 januari 2012

Sint Maarten: 1 april 2014

Suriname: 1 mei 2025
Nederland/BES-eilanden: ?
(meer duidelijkheid hierover tijdens de PAO-cursus in 2035)

13.

Nieuwe terminologie

- VOF heet nu 'openbare vennootschap' (art. 7:801 lid 1)
(en omvat nu beroep en bedrijf)
 - De CV houdt zijn naam maar is nu een bijzondere vorm van de openbare vennootschap (art. 7:836)
- De maatschap heet nu 'stille vennootschap' (art. 7:801 lid 2)
 - Aruba hanteert nog wel de oude terminologie

14.

Vennootschappelijke gemeenschap (Titel 7.13) - I

Afgescheiden vermogen/vennootschapsvermogen: exclusief verhaalsobject voor vennootschapsschuldeisers voor zover verhaal op de goederen van de gemeenschap mogelijk is

Art. 7:805 lid 1 BW: verplichting inbreng geld, goederen, genot van goederen of arbeid

Art. 7:805 lid 2 BW: inbreng van geld, goederen of genot van goederen verplicht tot inbreng in de vennootschappelijke *gemeenschap*

Art. 7:806 lid 1 BW: vennoot kan niet beschikken over zijn aandeel in goed van de *gemeenschap* noch over zijn aandeel in de *gemeenschap* (heeft dus gevolgen voor de positie van zijn privéschuldeisers; het gaat om een gebonden gemeenschap)

Art. 7:806 lid 2 BW: tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende schulden kunnen op de goederen van die gemeenschap worden verhaald

Art. 7:827 BW: bevat met art. 7:806 BW vergelijkbare bepalingen inzake de ontbonden vennootschap

15.

Vennootschappelijke gemeenschap (Titel 7.13 BW) - II

- Hoofregel: inbreng van geld, goederen of genot van goederen verplicht

tot inbreng in de vennootschappelijke *gemeenschap* (art. 7:805 lid 2 BW)
(er staat niet: goederenrechtelijke gemeenschap!)

- Hoofregel zegt niets over goederenrechtelijke positie van wat wordt ingebracht: wel of niet in juridische zin vermogen van de vennootschap
 - Inbreng: juridisch, economisch, (zuiver) genot
(inbreng genot/gebruik van een goed valt in de gemeenschap;
dat betekent beschikkingsgebondenheid voor de inbrenger:
vervreemding van het goed mag geen afbreuk doen aan het genotsrecht)
- alle openbare vennootschappen kennen een afgescheiden vermogen (ook de CV)
 - stille vennootschap (voorheen stille maatschap) kan een afgescheiden vermogen hebben (als besturend vennoot krachtens volmacht in naam van de stille vennootschap handelt)

Op welke wijze een goed wordt ingebracht is bijvoorbeeld van belang voor de vraag voor wiens rekening en risico waardeveranderingen en -dalingen komen.⁹ Als enkel zuiver genot wordt ingebracht dan komen de veranderingen van de waarde voor rekening en risico van de betrokken vennoot privé.¹⁰ Als de economische eigendom wordt ingebracht¹¹ en als het goed goederenrechtelijk aan de personenvennootschap wordt geleverd, dan komen de veranderingen in de waarde voor rekening en risico van de personenvennootschap.

16.

Afgescheiden vermogen bij de CV

- commanditaire vennoten dienen niet verbonden te raken voor schulden aangeaan door de besturende vennoten in naam van de CV (art. 7:837 lid 1 BW)

⁹ Vgl. HR 10 juni 2022, ECLI:NL:HR:2022:852, *JOR* 2022/226 m.nt. Stokkermans (*Inbreng landbouwgronden*).

¹⁰ Op grond van artikel 7:805 lid 2 BW geldt ten aanzien van genot dat de algemene bepalingen inzake huur van toepassing zijn, voor zover de aard van de rechtsverhouding zich daartegen niet verzet. Vgl. P.P.D. Mathey-Bal, *De positie van de vennootschap onder firma* (diss. RUG), Deventer: Wolters Kluwer 2016, § 3.3.4.2. Als zuiver genot van een goed wordt ingebracht gaat geen eigendom over, maar er gaat wel een vermogensbestanddeel deel uitmaken van de vennootschappelijke gemeenschap. Het recht op genot van een goed is een vermogensrecht. Zie J.J.A. Hamers, *Nederlands Caribisch Personenvennootschapsrecht. Personenvennootschappen naar het recht van Aruba, Curaçao en Sint Maarten*, Den Haag: Boom juridisch 2021, § 2.4.4.2.

¹¹ Ik leg het begrip 'economische eigendom' zo uit dat niet slechts het genot wordt ingebracht, maar ook de waarde daarvan tot het bedrijfsvermogen van de vennootschap gaat behoren. Het begrip kan uiteraard onder omstandigheden een andere inhoud hebben. Vgl. Vgl. HR 3 november 2006, ECLI:NL:HR:2006:AX8838, *JOR* 2007/76, m.nt. Kortmann en Bartels (*Nebula*). Zie ook HR 9 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL1127, *JOR* 2010/222, m.nt. Blanco Fernández (*Staal/Van Slochteren*).

- beherend vennoten kunnen de commandieten niet vertegenwoordigen voor zover uit een rechtshandeling een schuld voortvloeit (MvT)
- bij vervreemding of verkrijging van goederen kan de besturend vennoot de commanditaire vennoten wel vertegenwoordigen
- art. 3:170 lid 3 BW eist voor beschikkingshandelingen medewerking van alle vennoten: om in de gemeenschap te vallen moet het goed aan alle vennoten zijn overgedragen
- art. 7:811 lid 1 BW: uitgangspunt is dat iedere besturend vennoot bevoegd is de vennootschap (inclusief de CV) zonder beperking te vertegenwoordigen (ook bij verwerving of vervreemding onroerend goed); geen overtreding bestuursverbod
- maar de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de beherend vennoot is beperkt: geldt niet voor dat deel van een rechtshandeling waaruit een schuld voortvloeit

Op grond van artikel 7:811 BW kan een besturend vennoot de vennootschap (ook een CV) vertegenwoordigen en wel “zonder beperking”. Als het gaat om de verkrijging of vervreemding onroerende zaken kan de transportakte aan de zijde van de vennootschap (de CV) ondertekend worden door de besturend vennoot of door een van de besturende vennoten, die hiermee alle vennoten vertegenwoordigt, ook de commanditaire vennoten. Daar is geen (aparte) volmacht voor nodig. De bevoegdheid tot vertegenwoordiging geldt echter niet voor zover uit rechtshandelingen een schuld voortvloeit. Bij het sluiten van een wederkerige overeenkomst ten behoeve van een CV betekent dit dat het vorderingsrecht dat de CV verwerft in goederenrechtelijk zin toebehoort aan de gezamenlijke vennoten, terwijl de schuld uitsluitend rust op de gewone vennoten.¹²

Terug naar de uitspraak van Rechtbank Rotterdam 24 juli 2024. Die past in het stelsel van titel 7.13 BW van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Suriname. Doordat de beherend vennoot (ook de commandieten) van rechtswege mag vertegenwoordigen, zolang het maar niet gaat om het aangaan van schulden, worden de complicaties van het huidige Nederlandse recht en het BES-recht vermeden, en hoeft bijvoorbeeld bij de verwerving van onroerend goed geen doorlevering aan de commanditaire vennoten plaats te vinden om het te laten behoren tot het (afgescheiden) vennootschappelijk vermogen.

¹² Vgl. J.J.A. Hamers, *Nederlands Caribisch Personenvennootschapsrecht. Personenvennootschappen naar het recht van Aruba, Curaçao en Sint Maarten*, Den Haag: Boom juridisch 2021, § 3.5.3: "Het nieuwe recht volgt hierbij voor de commanditaire vennootschap de visie van Heyman. Naar oud recht werd aangenomen dat de beherende vennoten de commanditaire vennoten niet konden vertegenwoordigen. Heyman heeft voorgesteld deze opvatting zodanig te veranderen dat de beherende vennoten de commanditaire vennoten wel kunnen vertegenwoordigen, maar dan uitsluitend ten aanzien van rechtshandelingen waaruit geen schulden voor de vennootschap voortvloeien."

17.

Capita selecta uittreding en ontbinding

- tenzij anders overeengekomen zijn dood, onbekwaam worden en faillissement van een vennoot geen grond voor ontbinding van de vennootschap in haar geheel, maar
- zijn het gronden tot uittreding van de betreffende vennoot (art. 7:818 lid 1 onder b BW), zodat
- de vennootschap blijft bestaan als er minimaal twee vennoten overblijven, opvolgende vennoten daaronder begrepen (art. 7:817 lid 1 onder c BW)

In de overeenkomst van vennootschap kan worden bepaald dat de dood, de curatele of het faillissement van een van de vennoten leidt tot ontbinding van de vennootschap in haar geheel.

Bij partiële of relatieve ontbinding wordt de vennootschap voortgezet door de overige vennoten. Het aandeel van de uittredende vennoot in de vennootschappelijke gemeenschap wordt dan toegedeeld aan de voortzettende vennoten (art. 7:821 lid 1 BW). De vennootschap is verplicht aan de uittredende vennoot de waarde te vergoeden van diens economische deelgerechtigdheid (uittreedvergoeding). Als sprake is van opvolging zal de opvolger een met de waarde corresponderend bedrag moeten betalen aan de uittreder (art. 7:823 lid 4 BW). Is de waarde negatief dan moet de uittredende vennoot de waarde aan de vennootschap vergoeden (art. 7:821 lid 2 BW).

Zijn goederen ten titel van inbreng aan de vennootschap geleverd, dan zal het van de eventueel gemaakte afspraken, en overigens van de redelijkheid en billijkheid afhangen, of de uitgetreden vennoot (dan wel diens erfgenaam) aanspraak kan maken op teruglevering van ingebrachte goederen.

18.

Dood van de vennoot

- Dood leidt alleen tot partiële/relatieve ontbinding¹³ (art. 7:818 lid 1 onder b BW)
- Voortzetting vennootschap met erfgenaam/erfgenamen indien bedongen,

¹³ Dat geldt ook als de vennoot een rechtspersoon is en ophoudt te bestaan (art. 7:818 lid 1 onder b BW).

en na kennisneming van het beding niet met bekwame spoed door de erfgenaam/erfgenamen is afgewezen na de dood van de vennoot (of eerder)
(art. 7:822 BW)

- Bij voortduren vennootschap volgen de erfgenaam/erfgenamen de overledene als vennoot op
- Aandeel in de goederen van de vennootschappelijke gemeenschap moet aan de opvolgende vennoot/vennoten worden geleverd overeenkomstig artikel 3:96 BW
(art. 7:822 juncto 7:823 lid 3 BW)

Wat eerder is gesteld met betrekking tot een uittredende vennoot en de door de vennootschap (dan wel opvolgende vennoot) verschuldigde uittreedvergoeding respectievelijk de verplichting van de uittredende vennoot tot vergoeding van de negatieve waarde van zijn aandeel aan de vennootschap, is van overeenkomstige toepassing op de erfgenamen van de vennoot die door zijn overlijden is uitgetreden.

19.

Uitstoting

- Vrijwillige versus gedwongen uittreding
(art. 7:818 lid 1 onder d BW)
- Opzegging aan een vennoot: gedwongen uittreding
(uitstoting; thans in de wet geregeld)
 - Opzeggingsmodaliteiten specifiek regelen in de overeenkomst van vennootschap, aldus MvT
(al dan niet bijzondere meerderheid; gronden e.d.)
 - Uitstoting leidt tot partiële ontbinding
(als er minimaal twee vennoten overblijven)
- Een opzegging is vernietigbaar, indien in strijd met de redelijkheid en billijkheid (art. 7:819 BW)

Onder het oude recht was de uitstoting (gedwongen uittreding) niet wettelijk geregeld. Dat is nog steeds zo onder het huidige recht in Nederland en op de BES-eilanden. Algemeen werd en wordt aangenomen dat uitstoting ook zonder specifieke wettelijke regeling mogelijk is, op voorwaarde dat dit in de overeenkomst van vennootschap was bepaald.¹⁴ In

¹⁴ Asser/Maeijer & Van Olffen 7-VII 2022/221.

de MvT bij Titel 7.13 (Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Suriname) wordt opgemerkt dat bij uitstoting uit de vennootschapsovereenkomst duidelijk dient te blijken of deze via opzegging kan geschieden door de overige vennoten gezamenlijk, door een meerderheid van hen, of zelfs door een of meer bepaalde vennoten zonder medewerking van de overige vennoten, en dat een algemene opzeggingsclausule, die in dit opzicht verschillend kan worden geïnterpreteerd, niet voldoende is.

De MvT noemt als voorbeelden van opzeggingsgronden: surseance van betaling, verlies van beheer of bestuur over eigen goederen, verlies van een bepaalde kwaliteit of bevoegdheid, een strafrechtelijke veroordeling of het toepassen van een tuchtrechtelijke maatregel, en blijvende arbeidsongeschiktheid.

In de MvT wordt verder opgemerkt dat er onder het oude recht¹⁵ discussie is over de vragen of de redenen tot opzegging zoals hier bedoeld in de overeenkomst van vennootschap moeten worden vermeld en of dan in elk geval sprake moet zijn van gewichtige redenen. In de formulering van artikel 7:818 lid 1 onder d BW ligt blijkens de MvT een ontkennende beantwoording van beide vragen besloten: “Het ontwerp gaat er echter vanuit - zie hierna artikel 819 - dat iedere opzegging moet voldoen aan de eisen van de door contractspartijen in acht te nemen redelijkheid en billijkheid. Onder omstandigheden kan zulks meebrengen dat een behoorlijke reden tot opzegging is vereist.”

20.

Wel/geen (optie voor) rechtspersoonlijkheid

- Rechtspersoonlijkheid verschaft goederenrechtelijke duidelijkheid
 - Toetreding, uittreding en opvolging verlopen soepeler
 - Wezen van het samenwerkingsverband verandert
- Hogere startkosten (notariële akte)/andere fiscale behandeling?
 - Omzetting in NV/BV/VBA kan (art. 7:832 e.v. BW)

Van het Nederlandse ontwerp 7.13 is niet overgenomen de mogelijkheid dat, indien de vennoten daarvoor kiezen, een openbare vennootschap rechtspersoonlijkheid verwerft. Vanwege het flexibele karakter van het recht inzake kapitaalvennootschappen in Boek 2 BW

¹⁵ Thans dus nog in Nederland, en op de BES-eilanden, en in Suriname tot 1 mei 2025.

is deze mogelijkheid onnodig geoordeeld.¹⁶ Wel bestaat de mogelijkheid een openbare vennootschap om te zetten in een kapitaalvennootschap in de zin van Boek 2 BW (art. 7:832 e.v. BW).¹⁷

In de in de bundel opgenomen bijdrage van Timmerman merkt hij op dat de gedachte van verplichte rechtspersoonlijkheid voor de openbare vennootschap een inbreuk is op de contractsvrijheid van de vennoten, en dat vennoten om uiteenlopende redenen, zoals fiscale, geen behoefte kunnen hebben aan rechtspersoonlijkheid. In sommige gevallen bestaat er behoefte aan rechtspersoonlijkheid, in andere gevallen niet. Volgens hem is rechtspersoonlijkheid niet van principiële betekenis, maar een kwestie van juridische techniek.

De vennootschappen van Titel 7.13 BW hebben geen rechtssubjectiviteit en kunnen daarvoor ook niet opteren.¹⁸ De kenmerken van de vennootschapsvorm kunnen als volgt worden samengevat. De openbare en stille¹⁹ vennootschappen kunnen op eigen naam in rechte optreden. Verder is er een onderscheid tussen het vennootschapsvermogen en de privévermogens van de vennoten. De schuldeisers van de vennootschap kunnen zich verhalen op de goederen die deel uitmaken van de goederenrechtelijke gemeenschap. Die gemeenschap vormt per definitie een van de privévermogens van de vennoten afgescheiden vermogen. De openbare of stille vennootschap kan als zodanig failliet worden verklaard (art. 7:817 lid 1 onder d BW).²⁰ Het faillissement van de vennootschap ziet op de vereffening en verdeling van het afgescheiden vermogen (overeenkomstig de art. 7:825 e.v. BW) en brengt niet steeds en zonder meer het faillissement mee van de vennoten.

¹⁶ In Aruba gaat het dan om de NV en de Vennootschap met Beperkte Aansprakelijkheid (VBA), in Curaçao en Sint Maarten om de NV en de BV, en in Suriname om de NV. Zie K. Frielink, *Kort begrip van het Nederlands Caribisch en Surinaams Rechtspersonenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2023.

¹⁷ In Aruba in een NV of VBA, in Curaçao en Sint Maarten in een NV of BV en in Suriname in een NV. In het geval van omzetting wordt de vennootschap in haar geheel ontbonden. Het vermogen van de ontbonden vennootschap gaat onder algemene titel over op de nieuwe rechtspersoon; er vindt geen vereffening plaats (art. 7:817 lid 1 onder f BW juncto art. 7:832 BW).

¹⁸ J.J.A. Hamers, *Nederlands Caribisch Personenvennootschapsrecht. Personenvennootschappen naar het recht van Aruba, Curaçao en Sint Maarten*, Den Haag: Boom juridisch 2021, § 1.7.1 en HR 19 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:649, NJ 2019/438 m.nt. Verstijlen; JOR 2019/173 m.nt. Faber; AA20190991 m.nt. Raaijmakers (*UWV/Bewindvoerder*).

¹⁹ De stille vennootschap “als zodanig”, dus de gezamenlijke vennoten in hun vennootschappelijk verband, kan ook in rechte optreden en de tot het afgescheiden vermogen behorende vorderingen instellen. Zie J.J.A. Hamers, *Nederlands Caribisch Personenvennootschapsrecht. Personenvennootschappen naar het recht van Aruba, Curaçao en Sint Maarten*, Den Haag: Boom juridisch 2021, § 2.6.3.

²⁰ Is de vennootschap ontbonden door faillietverklaring, dan kan zij worden voortgezet indien het faillissement eindigt door het in kracht van gewijsde gaan van de homologatie van een akkoord (art. 7:817 lid 2 BW).

Toegift

K. Frielink, 'Zitten arresten van de Hoge Raad in de weg?', *WPNR* 2002/6498, p. 538-540:

“Een commanditaire vennootschap (CV) kan een of meerdere beherende vennoten hebben. Heeft de CV meerdere beherende vennoten dan is het tevens een vennootschap onder firma. Heeft de CV slechts een beherend vennoot dan heeft de CV, volgens oude rechtspraak van de Hoge Raad, geen afgescheiden vermogen en is het een maatschap met een of meer stille maten (HR 4 januari 1937, NJ 1937, 586 inzake Erik Schaaper). Vervolgens heeft de Hoge Raad zich uitgelaten over de gevolgen van het faillissement van een dergelijke CV (HR 3 februari 1956, NJ 1960, 120 inzake Hardy's Verffabriek en Groothandel CV). Deze arresten hebben een storm van kritiek losgemaakt en die kritiek is niet verstomd. Zie bijvoorbeeld A.L. Mohr (*Van maatschap, vennootschap onder firma en commanditaire vennootschap*, 5e druk 1998, blz. 182), die terecht een andere opvatting verdedigt. Uit het bepaalde in de artt. 3:192 en 3:193 BW moet volgens hem worden afgeleid dat naar huidig (gemeenschaps)recht de schulden van een vennootschap op de (vennootschaps)gemeenschap kunnen worden verhaald en dat derhalve een vennootschap (die als zodanig naar buiten toe optreedt) een afgescheiden vermogen heeft. Dat geldt voor de CV met een beherend vennoot niet minder dan voor iedere andere (openbare) vennootschap of maatschap. De opvatting van Mohr wordt door nagenoeg iedereen gedeeld. De Hoge Raad heeft nog niet de gelegenheid gehad zich opnieuw over deze rechtsvraag te buigen, maar niemand twijfelt er aan dat de Hoge Raad 'om' zal gaan. De genoemde arresten van de Hoge Raad maken, zo wordt verdedigd, geen deel uit van het geldende recht. Zij hebben nog slechts historische en educatieve waarde. Toch worden de arresten in de hand- en studieboeken uitvoerig besproken, omdat er in zekere zin een vacuüm is ontstaan. Zolang de Hoge Raad of de wetgever zich niet duidelijk in andere zin uitlaat is voorzichtigheid kennelijk geboden (en dat is juristen eigen). (...) In de literatuur moet niet te terughoudend worden gereageerd op een arrest van de Hoge Raad dat als verouderd of onjuist wordt aangemerkt. Er is niets op tegen wanneer krachtig stelling wordt genomen. De twee arresten die ik heb besproken zijn daarvan een goed voorbeeld. Wanneer in de literatuur *communis opinio* bestaat, moeten er voor de Hoge Raad wel heel zwaarwegende argumenten bestaan om desondanks tot een andere opvatting te komen.”

Dat “omgaan” vond binnen een jaar plaats en wel op 14 maart 2003 met het arrest Hovuma/Spreeuwenberg.